

ὑπὲρ τὸ ῥέον προφητικὰ μνημονευμένων ἐτέρων
δύο ἀνυπάρχτων Πέτρων, τοῦ Δ' καὶ Ε' ὡς μελ-
λώντων νὰ ἀπλώσωσιν εἰς Βυζάντιον τὸν σταυ-
ρὸν καὶ νὰ ἀφανίσωσι τῶν Ἰσραηλιτῶν τὴν
δύναμιν.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

ΔΡΑΜΑ

(Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Β' πράξεως.)

Η ΣΚΗΝΗ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ, ΕΝ ΤΩ ΟΙΚΩ ΤΟΥ ΡΗΓΑ.

**Ῥήγας, Οικονόμου, Παπᾶ Κοσμᾶς, Κανταρτζῆς,
Ἀργέντης, Φώτιος, Καπετὰν Στάθης.**

Εἰσέρχεται ὁ Σητσαῖος, σείων ἐπιστολὴν ὑπὲρ
τῆν κεφαλὴν του.

Σητσαῖος (πρὸς τὸν Ῥήγαν).

Σοῦ φέρω εὐαγγέλια χαρᾶς! ὁ Βοναπάρτης
εἰς Βενετίαν σὲ καλεῖ νὰ συνεννοηθῆτε.

Ἄλλοι (ἐκτεδὸς τοῦ Οἰκονόμου).

Ζήτηω ὁ μέγας στρατηγός! ὁ Βοναπάρτης ζήτηω!

Ῥήγας (συγκεικλιμένος).

Ἦ! νὰ φιλήσω ἤθελα τὸ στόμα ποῦ προφέρει
αὐτὰ τὰ λόγια τὰ χρυσᾶ, τοῦ οὐρανοῦ τὰ λόγια.
(ἔταρακαλιζεται τὸν Σητσαῖον ἔνθακρος).
Πατρίς, εὐφραίνου! διὰ σὲ τὰ δάκρυά μου τρέχουν.

Σητσαῖος.

Ἦ Ῥήγα, εἶσαι εὐτυχῆς κ' εὐτυχιστέρ' ἀκόμα
εἶν' ἡ πατρίς, ποῦ τέκνον τῆς καυχᾶται ὅτι σ' ἔχει.
Ἐμάγευσε, ἐκέρδισε μετ' ὑπόμνημά σου
τὸν ἄνθρωπον τὸν ἔκτακτον. — Πλὴν διάβασε τὸ γράμμα.

**Ῥήγας. (Ἀποσφραγίζων καὶ ἀναγινώσκων τὴν ἐπι-
στολὴν ἐν συγκεικλιμένῳ).**

Τώρα τολμῶ ἐλευθερον τὸ πέτασμα ν' ἀφήσω
τῶν τολμηρῶν ἐλπίδων μου! Τώρα τολμοῦν οἱ πόθοι
νὰ τρέξουν ἀχαλίνωτοι στὸ πύρινόν των ἄρμα
καὶ νὰ ἐγγιζοῦν τ' οὐρανοῦ τὴν ζαφειρένια στέγην!
(Παρατρεφῆ τὴν ἐπιστολὴν)

Σητσαῖος.

Τὴν ἔγραψεν ὁ ἴδιος.

Ῥήγας.

Ἐχάραξε τὰ γράμματα τὸ σιδερένιο χέρι,
Ποῦ τῆς δουλείας τὸν ἀγρὸν τὸν ἄκαρπον ὀργώνει.
(Ἡ ἐπιστολὴ γίνεται ἀνάρπαστος ἀπὸ τὰς
χεῖράς του. Ἐξάλλοις ἐνθουσιασμός)

Φώτιος (ἀσπαζόμενος τὴν ἐπιστολὴν).

Ἄφησ' τὸ γράμμα ν' ἀσπασθῶ τοῦ νέου Ἀλεξάνδρου.

Κανταρτζῆς

Τοῦ μέλλοντος συμμάχου μας.

Στάθης.

Τοῦ τρόμου τῶν τυράννων.

Κοσμᾶς (ὄψων τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανό).

Νῦν ἀπολύεις, Δέσποτα! — Εὐτυχισμέν' ἡμέρα!
Εἶθε τὸ φῶς σου τὸ λαμπρὸν νὰ προμηνύῃ πλέον
ἐλευθερίας ἀνοίξιν εἰς χιλιάδες δούλους!

(Ὁ Οἰκονόμου ἔσταται ὠχρὸς καὶ τεταραγμένος).

1) Ὁ ἐν Τεργεστή κατωδὸς τὸν Ῥήγαν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν ἀστρανομίαν.

Ῥήγας (ὥσει κατ' ἴδιαν).

Καρδιά μου, μὴ ζαλιζέσαι ἀπ' τῆς χαρᾶς τὴν μέθην.
Ἐὰν ἡ ποθητὴ στερεῆ πλῆσιόν μας προβάλλῃ,
πλὴν θάλασσα ἕως ἐκεῖ ἀπλώνεται ἀκόμα,
ποῦ ἔχει βάθη καὶ κρημνοὺς καὶ τρικυμίας τρέφει.
(πρὸς τὸν Σητσαῖον).

Λοιπὸν τὸν εἶδες; ἤκουσες λοιπὸν τὴν λαλιάν του;

Σητσαῖος.

Τὸν εἶδα, μοῦ ἐλάλησε. Μοῦ εἶπε πῶς εἰξεύρει
καὶ ἐκτιμᾷ τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνας καὶ σκοποὺς σου
καὶ ἔχει τὴν διάθεσιν νὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ.
Πρὶν γράφῃς, ἤξευρε πολλὰ ἀπ' τοὺς Στεφανοπούλους,
ποῦ πέρυσι ταξίδευσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλλην
καὶ εἰς τὸν Ναπολέοντα ζωγράφισαν μετ' ἄλλον
τὰ πάθη τῆς πατρίδος μας, τοὺς πόθους, τοὺς παλ-
[μοὺς τῆς.

Αὐτοὶ τὸν δρόμον ἀνοίξαν εἰς τὸ ὑπόμνημά σου.

Ῥήγας.

Γνήσια τέκνα τοῦ Μωρηᾶ!

Κοσμᾶς.

Εὐλογημένα νᾶσθε!

Σητσαῖος.

Μοῦ εἶπεν - ὦ, τὰ λόγια του τὰ στρογγυλὰ καὶ λίγα
ἦταν χρυσάφι καθαρὸν γιὰ τῆς ἐλπίδες δούλων.
Φίλοι, νὰ τὸν ἐβλέπετε ἐνῶ μοῦ ὠμιλοῦσε,
πῶς ἔλαμπε καὶ ἀστραπτε τὸ μάτι τὸ βαθύ του,
ὅπου θαρρεῖς ἐπλάσθηκε τὸ μέλλον νὰ διαβάξῃ
καὶ σὰν τὴν ἀστραπὴν γοργὸν τὴν σφαῖραν ν' ἀγκαλιάζῃ!
Ἐγὼ στεκόμουν ἄφωνος, ὡσὰν γοητευμένος,
κ' ἐστῆλονα μετ' ἄσπαστον τὸ μάτι μου ἐπάνω
εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐκείνου τοῦ μετώπου,
ποῦ ἦτον ἄξιον νὰ φορῆ τὸ στέμμα τῆς γῆς ὅλης,
τὰ στέμματα' ἂν δὲν ἤρχετο τῆς σφαίρας νὰ συντριφῇ.
Καὶ ἔπειτα τί στρατηγοὶ κοντὰ του νικηφόροι
καὶ πρίγκιπες ἰταλικοὶ καὶ βασιλεῖς καὶ δοῦκες,
ποῦ εἶτε οἰκιοθελωῶς, εἶτε ἀπὸ ἀνάγκην
τοὺς θρόνους των ἀρνήθησαν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν
κ' ἐστέκοντο τριγύρω του, ὡσὰν ἄπλοῖ πολῖται!
Ἦ, ποῖα εἰκὼν τῆς θεϊκῆς, σεμνῆς ἐλευθερίας,
ποῦ ἔσυρε στὸ ἄρμα τῆς δειλῆς, ταπεινωμένην
τὴν γραιὴν, τὴν ἄμαρτωλὴν, τὴν φαυλὴν δεσποτείαν!
Ἐνόμισα πῶς βρέθηκα εἰς πόλιν ἄλλης σφαίρας,
καὶ ὄχι στὴν δεσποτικὴν τῆς Βενετίας πόλιν.
Ὅλην τὴν κατεστόλιζεν ἡ τρίχρωμος σημαία:
τὰ πλοῖα, τὰ νησάκια τῆς, τὰς στέγας τοὺς ἐξώστας.
Τὸν λέοντα τὸν χάλκινον μετ' ἀνοικτὸν τοῦ στόμα
τὸν ἀναποδογύρισε μ' ἀλαλαγμοὺς ὁ κόσμος,
κ' εἰς τὴν πλατείαν ἔστησε τοῦ Μάρκου τοῦ ἁγίου
τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας. Τὸ δουρικὸν παλάτι,
ἡ γέφυρα τῶν στεναγμῶν, ποῦ ἄπειροι ἄθῳοι
ἀπ' τὴν ζωὴν ἐπέρασαν εἰς τὰ βασανιστήρια,
ἡ φυλακαὶς ἡ σκοτειναὶς καὶ μολυβοστρωμέναις,
ὅλα τὰ καταχθόνια τῆς τυραννίας μέσα
ἀνοίχθησαν! καὶ ἔθεσε τὸν δάκτυλον ὁ κόσμος
ἐπάνω εἰς τὴν ὑποῦλην, ἀπόκρυφην πληγὴν του,
ποῦ χρόνια ἐφαρμάκνευε τὸ καθαρὸν του αἷμα.
«Ζήτηω οἱ Γάλλοι!» ἔκραζαν, «Ζήτηω ὁ Βοναπάρτης!»
καὶ ὁ Μασσαλιωτικὸς ἀντιλαλοῦσεν ὕμνος
καὶ σπαρταροῦσεν ἡ καρδιά καὶ ἔβραζε τὸ αἷμα. —
Ἦ Ῥήγα, ὅσα μιά φορὰ στὸν ἐνθουσιασμόν μας
ὠνειρεύομεθα οἱ δύο, τὰ μάτια μου τὰ εἶδαν.
Μὰ ἔξαφνα ἐπόνεσα, τὰ δάκρυα μετ' ἔπλησαν
γιατί στὴν λάμπην τῆς χαρᾶς ἐκείνης καὶ τῆς μέθης
τὸ φάντασμα ἐπέρασε τῆς δυστυχῆς πατρίδος
συννεφιασμένον καὶ χλωμὸν καὶ ἀλυσοδεμένον. —
Εἶπα στὸν Ναπολέοντα τὸν πόνον μου, κ' ἐκείνος
ἐκάθισε καὶ ἔγραψε καὶ εἶπε: «Ἐχε θάρρος!

»Δόσε αὐτὸ τὸ γράμμα μου στὸν σύντροφόν σου Ρήγαν.
 »Εἶπέ του νὰ ἐνθυμηθῆ ὅτι ὀλίγον κῦμα
 »χωρίζει τὴν πατρίδα σας ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν,
 »καὶ πῶς τοῦ ἐλευθερωτοῦ τὸ κολοσσαῖον βῆμα
 »οὐδὲ ὄκεανὸς μπορεῖ νὰ τὸ ἀναχαιτίσῃ.
 »Τὸν περιμένω.» Ἄρπαξα τὸ γράμμα του καὶ ἤλλα.
 Βίχα στὰ πόδια μου πτερὰ, πτερὰ εἰς τὴν καρδιά μου.

Ρήγας.

Ἡ λάμψις τῶν ἐλπίδων μας, τῆς διηγῆσεώς σου
 τὰ μαγευμένα χρώματα ἐθάμπωσαν τὸν νοῦν μου.
 Ἀφήσετέ με εἰς τὸ φῶς αὐτὸ νὰ συνειθίσω.—
 Στὸν Ναπολέοντα λοιπόν! κατόπιν—στὴν Ἑλλάδα.
 Φίλοι, τί πόθος ἅγιος ἀρπάζει τὴν ψυχὴν μου!
 Νὰ ἀντικρύσω τὰ βουνά, τὸ κῦμα τῆς Ἑλλάδος,
 τὸ τέλος τῶν ἀγώνων μας, τὸ τέλος τῶν σκοπῶν μας!
 Τὰ ἅγια τῆς γῆματά καὶ πάλιν νὰ πατήσω
 σὰν ἄγγελος ἐκδικητῆς! Μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
 στὸ στήθος τοῦ τυράννου τῆς τὸ πόδι στηριγμένον,
 νὰ κράξω στὴν πατρίδα μου: «Καυμένη μάνα, σῆχω!
 σῆχω νὰ ἰδῆς τὴν λευθερίά ποῦ στὰ βουνὰ χαράζει!»

Κοσμάς.

Πόσοι καὶ πόσοι κάτω 'κεῖ προσμένον με λαχτάρᾳ
 ν' ἀκούσουνε τὸ σύνθημα! Τὸ μάτι των ἀστράπτει
 καὶ ρίχνουε εἰς τὸ σπαθὶ τυραννοφόρον χέρι.

Ρήγας.

Τὰ λόγια τοῦ ἄρματωλοῦ στὰ χεῖλη σου ταιριάζουν.
 Ἰσα μὲ τοὺς ἄρματωλοὺς ὁ ἅγιός μας κλῆρος
 μοῦ πλημμυρεῖ τὸ στήθος μου μὲ τρισαγίους πόθους.
 Ὁ κλῆρος κ' οἱ ἄρματωλοὶ! τοῦ ἔθνισμοῦ οἱ στύλοι.
 Ὁ κλῆρος—ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐλπίς κ' ἡ πίστις,
 ὁ ὕμνος, ποῦ τοὺς θαυμαστοὺς τοῦ παρελθόντος ἤχους
 σώζει κ' εἰς τὴν συνειδήσιν ξυπνίζει τοῦ παρόντος
 ὁ γεωργὸς ποῦ ἔσπερνε μὲσ στὸν βαρὺν χειμῶνα
 τὸν σπόρον τῆς ἀνοίξεως μ' εὐλογημένον χέρι.
 Ἐκεῖνοι—τὸ αἰώνιον κατὰ τυράννων μῖσος,
 οἱ ἱερεῖς τῆς λευθερίας, ποῦ στῶν βουνῶν τὰ ὕψη
 δὲν ἄφησαν τὸν λύχνον τῆς νὰ σβύσῃ στοὺς αἰῶνας
 οἱ φοβεροὶ ἐκδικηταὶ τῶν δούλων ἀδελφῶν των!
 Αὐτοὶ στοῦ ἔθνους σήμερα θὰ δώσουν τὸν ἀγῶνα
 τοὺς πρώτους στρατιώτας του, τοὺς πρώτους στρα-
 [τηγούς του.

Κοσμάς.

ὦ Ρήγα μου, ἀντάξια τοῦ εὐγενοῦς μας Γένους,
 ἀντάξια τῆς σκοτεινῆς μαρτυρικῆς του τύχης
 ὑπάρχουν καὶ τὰ ἔργα σου καὶ τὰ χρυσὰ σου λόγια.
 Naί, μὴ διστάζης, τέκνον μου, πῶς τοῦ πατῆ τὸ χέρι
 ὅπου ὑψώνει τὸν σταυρόν, καὶ σπάθην θὰ κρατήσῃ!
 Τὸ χέρι, ποῦ σὰν ἔδινε μετ' ἀλήθειαν στοὺς δούλους
 ἐστάλαζε μὲσ' στῆς καρδιάς τὸ μῖσος τῶν τυράννων,
 τὸ ἅγιόν μας λάβαρον αὐτὸ θεὰ ὑψώσῃ!

Κανταρτζῆς.

Παιδί μου, —ναί, ὡσὰν παιδί σε ἔχω ἀγαπήσει,
 ἀφ' ἧς στιγμῆς σ' ἐγνώρισα ὠραῖον παλληκᾶρι.
 Ἦλθες στὰ ξενὰ μοναχὸς καὶ ἄγνωστος ἀκούη,
 ἀλλὰ μαζί σου ἔφερνες τὸν πλοῦτον τῆς καρδιάς σου,
 ποῦ ὕστερα σ' ἐπροίχισε μὲ ἀμετρήτους φίλους.
 Τὸ τολμηρὸν τραγοῦδι σου μοῦ φάνη πῶς ἀντήχει,
 μὲσ' στὴν τρομᾶρα τῆς σκλαβιάς, στὴν σιωπὴν τοῦ
 [τάφου,

ὡσὰν τῆς Ἀναστάσεως ὁ ὕμνος ὁ οὐράνιος.
 Ὁ νοῦς σου, ποῦ ἐφλόγιζεν ἀγάπη τῆς πατρίδος,
 τὸν δρόμον ἐκαθάρισε τὸν καταδασωμένον,
 ποῦ στὸν ναὸν τῆς λευθερίας ἐμπόδιζε τὸ βῆμα.
 Ἐ' δνειρον ποῦ ἐνόμιζεν ἀδύνατον ὁ κόσμος,
 ἐσὺ τὸ κάνεις δυνατὸν μὲ τὸν μεγάλον νοῦν σου.
 Ἐμπρὸς στὴν θύραν στέκομεν τῆς σωτηρίας τώρα.
 Σ' ἐσύνηρεξά στὰ σχέδια, σ' ἀκολουθῶ στὴν πρᾶξιν.

Φώτιος.

Πιστὸς κ' ἐγὼ σ' ἀκολουθῶ στὴν ζάλην τῶν κινδύνων,
 εἴτε προσμένει θάνατος, εἴτε προσμένει νίκη.

Ἀργέντης.

Δὲν ξεύρω λόγια εὐμορφα, πολεμιστῆς δὲν εἶμαι.
 ἀλλ' ἔχω πατριωτισμὸν καὶ τὴν ζωὴν μου ἔχω,
 κ' εἰμ' εὐτυχῆς, στὸ ἔθνος μου ἐὰν τὰ θυσιάσω.
 Τὰ πλοῦτη μου εἶνε πολλὰ· τὰ ἔχω συναθροίσει
 μὲ κόπους, τιμιότητα καὶ μὲ οἰκονομίαν.
 Ὁ πόλεμος γιὰ νὰ τραφῆ χρημάτων ἔχει χρεῖαν.
 Τὰ πλοῦτη μου προσφέρονται στοῦ ἔθνους τὰς ἀνάγκας.

Οἰκονόμου.

Λυποῦμαι περισσότερο πῶς δὲν ἔμπορῶ νὰ μείνω.
 Μὲ κατατρώγει πυρετὸς — ν' ἀναπαυθῶ πηγαίνω,
 καὶ αὔριον πολὺ πρῶτ' ἂν ἀναχωρήσω πρέπει.
 Συγγώρησέ με, χρήσιμος θαρρῶ δὲν εἶμαι πλέον.
 Ὁ, τι ἀπεφασίσατε, τυφλῶς ἐγὼ ἐγκρίνω.

Ρήγας (μετ' ἐνδιαφέροντος)

Ἀλήθεια, φαίνεσαι πολὺ χλωμὸς κ' ἀφανισμένος.
 Φρόντισε τὴν ὑγείαν σου, καλέ μου Οἰκονόμου.
 Καιρὸς δὲν εἶνε ν' ἀμελή κανένας τὴν ζωὴν του
 ἔχει ἀνάγκην ἢ πατρίδα ἀπ' τὰ παιδιὰ τῆς ὄλα.
 Πήγαινε καὶ ἡσύχασε· θὰ σε ἰδῶ ἀπόψε,
 ἂν εὐκαιρήσω, εἰδεμῆ εἰς τὸ Τριεστὶ πλέον.
 Θεὰ περάσω ἀπ' ἐκεῖ διὰ τὴν Βενετίαν.

(Ὁ Οἰκονόμου ἐξέρχεται, ἐνῶ ὁ Κανταρτζῆς ψιθυ-
 ρίζει εἰς τὸ οὖς τοῦ Φωτίου, ἀποβλέπων πρὸς τὸν
 ἀραχωροῦντα.)

Στάθης.

Ἄ, τέλος πάντων! ἡ χαρὰ μὲ πνίγει. Στὴν Ἑλλάδα!

Ρήγας.

Ἐκεῖ γενναῖε, Στάθη μου! ἐκεῖ σε περιμένει
 ἡ γαλανὴ μας θάλασσα, τὸ στάδιον τῆς δόξης.—
 Ἄλλ' ἄκουσε. Προτῆτερα ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃς
 εἰς τὴν Κριμαίαν νὰ ἰδῆς τὸν Λάμπρο τὸν Κατσόνη.
 Ὁ ἀναχωρήσῃς αὔριον, θεὰ σοῦ δώσω γράμμα.
 Θὰ κατεβῆτε ἀπὸ 'κεῖ εἰς συναπάντησίν μας.

Στάθης.

Πηγαίνω κ' εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, ἐὰν μὲ στείλῃς.

Ρήγας.

Εἰς δύο τρεῖς ἡμέραις τὸ πολὺ ν' ἀναχωρήσω πρέπει.
 Ποιοὶ θὰ μὲ συνοδεύσουνε καὶ ποιοὶ ἐδῶ θὰ μείνουν,
 αὔριον θ' ἀποφασισθῆ. Ἐδῶ σᾶς περιμένω.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τὸ γῆρας γνωρίζει· ἡ νεότης μαντεύει.

*

Εἶνε ἀδιακρισία νὰ ζητῆ τις πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν
 θὰ ἠδύνατο νὰ τῷ ἀρνηθῶσιν.

*

Ἡ φιλαρέσκεια εἶνε ἔλλειψις ἀληθείας.

*

Ἐν τῷ ἔρωτι εἶνε τις συγχρόνως δούλος καὶ κύριος.

*

Κυβερνᾷ τις ἀσφαλέστερον διὰ τῆς ἀγοθότητος ἢ
 διὰ τῆς ἰσχύος.

*

Ἡ εὐτυχία ἐπιζητεῖ τὸ φῶς κρυπτομένη ἀσφυκτιᾷ.